

ΤΙ ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΕΙ Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΡΑΜΠ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 13/11/2016 Ημ. Αποδελτίωσης: . . 13/11/2016

Σελίδα: 25

Τι σηματοδοτεί η εκλογή Τραμπ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΥ*

Η Αμερική ήταν πάντα μια βαθιά διαμερισμένη χώρα. Την περασμένη Τρίτη η μία από τις δύο Αμερικές εξέλεξε ίσως τον χειρότερο υποψήφιο που μπορούσε να βρει. Η άλλη Αμερική θρήνησε όχι μόνο μια μεγάλη ήττα, όχι μόνο τη χωρίς συνέχεια αποχώρηση ενός χαρισματικού Δημοκρατικού προέδρου, που ενσάρκωσε την αξιοπρέπεια, την ακεραιότητα, τη διαλλακτικότητα, την αξιοκρατία, την ενουναίσθηση, την ευφύια, την παιδεία, τη διανοητική περιέργεια, την ευγένεια, και το κύρος του αξιώματος. Η άλλη Αμερική (και μαζί της ο μισός τλαντίτης) παρακολουθεί με σοκ και δέος την επικράτηση ενός δημαγωγού με τις ακριβώς αντίθετες ιδιότητες.

Κρατίστε το στοιχείο της διανοητικής περιέργειας. Ο Ομπάμα εξέφρασε μια διανοητική παράδοση ευρέων οριζώντων και η ενάρετος αμερικανικός παρεμβατισμός στη διεθνή σκηνή. Δεν απέφυγε τα σφάλματα (καταστροφικές επιπτώσεις στη Μέση Ανατολή), αλλά σε γενικές γραμμές η Αμερική του Ομπάμα είχε βαθιά συνιαίσθηση του ιστορικού της ρόλου στη σταθε-

ρότητα του διεθνούς συστήματος και την ενίσχυση των παγκόσμιων δημοσίων αγαθών: από το περιβάλλον, το εμπόριο και τη νομισματική συνεργασία μέχρι την ασφάλεια και τον πυρηνικό αφοπλισμό. Η κυβέρνηση Ομπάμα εργάστηκε για μια σκέψη στενής συνεργασίας με την Ε.Ε., έκλεισε ανοικτά μέτωπα, έκανε ό,τι μπορούσε για να παραμείνει η Ευρώπη ενωμένη κι η Ευρωζώνη αέρας με όλα της τα μέλη. Και σε όλες τις κρίσιμες στιγμές για την Ελλάδα, εργάστηκε σκληρά για την αποτροπή του Grexit.

Τώρα οι επιπτώσεις του Τραμπ για την Ευρώπη ενδέχεται να είναι πολύ βαθύτερες και αρνητικότερες από ό,τι για την ίδια την Αμερική. Η νίκη του δημιουργεί ένα τρομακτικό προηγούμενο, που θα τροφοδοτήσει πολιτικά τις ξενοφοβικές, αυταρχικές, εθνικιστικές και δημαγωγικές δυνάμεις. Άλλωστε από τη Λεπέν μέχρι τη Χρυσή Αυγή, οι συγγενείς έσπευσαν να πανηγυρισούν. Τώρα οι δημαγωγοί σε όλη την Ευρώπη θα έχουν πρότυπο επιτυχίας προς μίμηση.

Ο Τραμπ εξέλεξε χάρη στους καμέ-

Σε συνδυασμό με το Brexit, την άνοδο των δημαγωγών και της Ακροδεξιάς παντού, πιθανότατα η 9η Νοεμβρίου 2016 να σηματοδοτήσει την επικράτηση των σκοτεινότερων δυνάμεων του δυτικού συστήματος.

νους της παγκοσμιοποίησης, σύμφωνα με μια δημοφιλή κοινοτοπία. Πράγματι από το 1979, ο πραγματικός ωριαίος μισθός των ανδρών στο χαμηλότερο μισό της εισοδηματικής κλίμακας έχει μείνει αμετάβλητος, ενώ τα υψηλότερα εισοδήματα αυξήθηκαν σημαντικά, και τα πολύ υψηλά ακόμα περισσότερο. Αυτό οφείλεται κυρίως στην πολιτική των Ρεπουμπλικανών, στην Προεδρία και το Κογκρέσο. Όμως δεν υπάρχει ισχυρή συσχέτιση εισοδήματος και ψήφου προς τον Τραμπ. Αντιθέτως, η

μόνη ισχυρή συσχέτιση είναι αυτή που αφορά το μορφωτικό επίπεδο. Όλα τα δεδομένα δείχνουν μεγάλη υπεροχή της Κλίντον στα υψηλότερα μορφωτικά στρώματα, και μια αντίστοιχη σαρωτική υπεροχή του Τραμπ στους χαμηλότερους μορφωτικούς ψυφοφόρους.

Αυτό είναι ίσως το ανησυχητικότερο στοιχείο που συνδέει τον Τραμπ με τα τυπικά δημαγωγικά και ακροδεξιά κόμματα της Ευρώπης. Η ευπιστία στα χονδροειδή ψεύδη και τη κυνήγι μαγισσών, η μισαλλοδοξία, ο σωβινισμός, η αμάθεια, η κοινή ανοησία, όλες οι σκοτεινές δυνάμεις του ανθρώπινου πνεύματος που υποτίθεται ότι νίκησε ο Διαφωτισμός, μπορούν κάποια στιγμή να πάρουν την εκδικήσή τους.

Ετσι ο Τραμπ έγινε η φωνή όλων όσοι ενώνονται από το φόβνο ενάντια στην τάχα υπεροψία των μορφωμένων ελίτ. Η απόλυτη ειρωνεία είναι ότι ο Ομπάμα, ο Κλίντον, η Χίλαρι, οι «ελίτ» κατά τη μυθολογία της αμερικανικής Δεξιάς, ξεκίνησαν από πολύ ταπεινές και αντίθετες καταβολές. Αποτελούν τα λαμπρότερα success stories της αμερικανικής αξιοκρατικής εκπαι-

δευσης και την καλύτερη ενσάρκωση του αμερικανικού ονείρου. Ο Τραμπ, από την άλλη, γεννήθηκε με ένα χρυσό κουτάλι στο στόμα, έλαβε ένα «μικρό δάνειο» ενός εκατομμυρίου από τον πατέρα του για να ξεκινήσει την επιχείρησή του, και κατοικεί σε ένα χρυσό παλάτι του κιτς. Κι επέλεξε από τον λαό για να δώσει τη μάχη ενάντια στις «ελίτ». Το πλήρες αναποδογύρισμα των αξιών και της λογικής είναι μόνο μια εκδήλωση του πολιτικού εκχυδαϊσμού που συνιστά η επικράτηση Τραμπ.

Θα σηματοδοτήσει μια κυβέρνηση Τραμπ την επιστροφή στον προστατευτισμό, θα ακυρώσει διεθνείς συμφωνίες, θα οδηγηθεί σε εμπορικό πόλεμο με την Κίνα, με δεινές επιπτώσεις για τη διεθνή οικονομική συνεργασία και σταθερότητα; Κανείς δεν μπορεί τίποτα να προβλέψει και τίποτα να αποκλείσει.

Για έναν υποψήφιο με τα χαρακτηριστικά του Τραμπ, οι προεκλογικές υποσχέσεις λήγουν μόλις κερδηθούν οι εκλογές. Αλλά το έως τώρα αποτύπωμα μιας καχυπόπτης, ξενοφοβικής,

μικρονοϊκής Αμερικής είναι βαθιά ανησυχητικό.

Θα χρειαστεί πολύς καιρός για να αξιολογήσουμε τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της εκλογής Τραμπ. Σε συνδυασμό με το Brexit, την άνοδο των δημαγωγών και της Ακροδεξιάς παντού, πιθανότατα η 9η Νοεμβρίου 2016 να σηματοδοτήσει την επικράτηση των σκοτεινότερων δυνάμεων του δυτικού συστήματος. Η σημαντική δήλωση «συγκαρτηρίων» της καγκελαρίου Μέρκελ προς τον Τραμπ υπενθύμισε το πολύτιμο υπό διακινδύνευση αξιακό κεκτημένο της ευρωατλαντικής συμμαχίας, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και των στοιχείων δικαιωμάτων. Πόσο διαφορετικός είχε ανατείλει ο κόσμος την 9η Νοεμβρίου του 1989, όταν η δύναμη της ελευθερίας γκρέμισε τα τείχη του Βερολίνου αντί να ετοιμάζεται να υψώσει καινούργια τείχη...

*Ο κ. Γιώργος Παγουλάτος είναι καθηγητής Ευρωπαϊκής Πολιτικής και Οικονομίας στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και επισκέπτης καθηγητής στο Κολέγιο της Ευρώπης.